

Samarqand davlat universitetning Kattaqo‘rg‘on filiali Pedagogika va tillarni o‘qitish fakulteti 3-bosqich Filologiya va tillarni o‘qitish : o‘zbek tili yo‘nalishi talabalariga bahorgi semestr uchun «Yozuv,orfografiya,orfaepiya masalalari va ularning ta’limi» fanidan yakuniy nazorat savollari

Imtihon shakli: yozma

No	Mavzu:	1-QISM “OSON SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o‘qitilishi rejalashtirilgan mavzularning kirish qismidan asosan nazariy savollardan iborat bo‘ladi (tayanch iborasi bo‘ladi).	2-QISM “ODDIY SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o‘qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 1-rejasidan asosan mulohazaviy savollardan iborat bo‘ladi (tayanch iborasi bo‘ladi).	3-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o‘qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 2-rejasidan asosan qoidalar, teoremlar, kabi savollardan iborat bo‘ladi (tayanch iborasi bo‘lmaydi).	4-QISM qism “MURAKKAB SAVOLLAR 2” deb nomalanadi va semestrda o‘qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 3-rejasidan asosan tendensiyalar, paradigmalar, konsepsiyalar kabi savollardan iborat bo‘ladi (tayanch iborasi bo‘lmaydi).	5-qism “QIYIN SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o‘qitilishi rejalashtirilgan mavzularning xulosa yani yakuniy qismidan asosan talabani mustaqil fikrlashga, mavzuni to‘liq anglashga yo‘naltiradigan savollardan iborat bo‘ladi (tayanch iborasi bo‘lmaydi).
1.	“Yozuv, orfografiya va orfoepiya masalalari va	1. “Yozuv, orfografiya va orfoepiya masalalari va ularning ta’limi” fanining umumnazariy	1. “Yozuv, orfografiya va orfoepiya masalalari va ularning ta’limi” fanining boshqa fanlar bilan aloqasi haqida	1. O‘zbek adabiy tilining orfoepik me‘yorlari haqida bayon qiling	1. Davlat tili va yangi alifbo to‘g‘risidagi qonunlar ijrosi haqida ma‘lumot bering.	1.Lotin alifbosiga asoslangan yangi o‘zbek yozuvi to‘g‘risida”gi Qonuni va shu alifboning

	ularning ta'limi" fanining maqsad va vazifalari	masalalarini misollar orqali izohlang. (Tayanch tushunchalar: <i>fan</i> , <i>predmet</i> , <i>maqsad</i> , <i>vazifa</i> , <i>obyekt</i>)	ma'lumot bering(Tayanch tushunchalar: Adabiyot, tarix va b)			milliy o'zbek tili talaffuziga mosligini izohlang.
2.		2."Yozuv, orfografiya, va orfoepiya masalalari va ularning ta'limi" fanining mazmun mohiyati haqida ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar:(predmet i, maqsad- mazmuni)	2. "Yozuv, orfografiya, orfoepiya masalalari va ularning ta'limi" fani tilshunoslikning qaysi bo'limlarini o'z ichiga oladi. Ular haqida qisqacha ma'lumot bering.	2. Hozirgi o'zbek adabiy tili haqida va ularning shakllari haqida ma'lumot bering.	2. Yozuvning orfografik va orfoepik qonuniyatlari haqida ma'lumot bering.	2. O'zbek alifbosidagi lotin yozuvining kamchilik va qulaylik tomonlari haqida fikr bildiring.
3.	Til va nutq masalalari. Nutq shakllari.	3."Yozuv haqida ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar: yozuv,uning turlari)	3.Yozuv turlari haqida ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar: piktografik, logografik, ideografik)	3. Til va nutqning bir- biridan farqi va ularning jamiyatdagi o'rnini bayon qiling.	3. Til va nutqga oid ilmiy-nazariy fikrlar haqida ma'lumot bering.	3. Berilgan quyidagi turkiy so'zlarning boshqa tillarga o'zlashish sabablari va ularning lug'aviy ma'nosini toping. Tovarish, karandash,utyug, baykal, Yenisey, bekat.
4.		4. Yozuv haqida umumiy ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar:o'zbek yozuvlari tarixi, harf va alifbo)	4. Nutq shakllari haqida kengroq ma'lumot bering.(Tayanch tushunchalar: og'zaki va yozma)	4. O'zbek xalqi qaysi yozuvlardan foydalanib kelishgan. Bosqichma bosqich izohlang.	4. Hozirda dunyo miqyosda qo'llanayotgan yozuvlar haqida nimalarni bilasiz.	4. "Yozuv- dil oynasi" sarlavhasi ostida matn tuzing.
5.		5. O'zbek yozuvlari tarixi haqida ma'lumot bering. (Tayanch	5. O'zbek yozuvlarining davrlashtirish bosqichlarini sanab bering.	5. Mahmud Qoshg'ariy "Devonu lug'otit- turk" asarining	5.XX asr tilshunosligining rivojlanish tarixi haqida ma'lumot	5. O'zbek xalqi tarixi davomida murojaat qilgan yozuvlarni bayon qiling.

	O'zbek yozuvlari tarixi, rivojlanish bosqichlari	tushunchalar: Sug'd, oromiy, Urxun-enasoy)	(Tayanch tushunchalar: Qadimgi turkiy, Eski turkiy ...)	tilshunoslikdagi o'rni haqida ma'lumot bering.	bering.	
6.		Piktografik yozuv haqida ma'lumot bering.	6. O'zbek yozuvlar tarixi va rivojlanish bosqichini bayon qiling?	6. O'zbek yozuvlari tarixi haqida ma'lumot bering.	6. XIV-XIX asrlar(Eski turkiy tilshunoslik) haqida ma'lumot bering.	6. Alisher Navoiyning tilshunoslikga oid asarlarini izohlang.
7.	Yangi o'zbek alifbosi haqida ma'lumot bering.	7. Yangi o'zbek alifbosiga o'tish yillarini sanab, izohlang.	7. Grafima nima? Ularning tiplari haqida ma'lumot bering?(Monograf, diafraf, toligraf)	7. Prosodemografemalar haqida ma'lumot bering. Ularning vazifalari nimalardan iborat?	7. logografema nima? Ularning vazifalari nimalardan iborat.	7. Davlat tili va yangi alifbo to'g'risidagi qonunlar ijrosini bayon qiling?
8.		8. "Lotin alifbosiga asoslangan yangi o'zbek yozuvi" to'g'risidagi qonuni va shu alifboning milliy o'zbek tiliga mosligi haqida gapiring.	7. Grafima nima? Ularning tiplari haqida ma'lumot bering?(Monograf, diafraf, toligraf)	8. Prosodemografemalar haqida ma'lumot bering. Ularning vazifalari nimalardan iborat?	8. logografema nima? Ularning vazifalari nimalardan iborat.	8. Davlat tili va yangi alifbo to'g'risidagi qonunlar ijrosini bayon qiling?
9.	Grafika haqida ma'lumot bering. Yozuv haqida ma'lumot, yozuv turlari	9. Grafika haqida ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar: <i>urug'</i> , <i>qabila</i> , <i>turkyshunoslik</i> , <i>qomusiy asar</i>)	8. Yozuv tarixi haqida ma'lumot bering. (Tayanch so'zlar: Xitoy yozuvi, Qadimgi misr yozuvi, qadimgi mesopotamya yozuvi)	9. Arab grafikasiga asoslangan o'zbek yozuvining shakllanishi va kimlar tomonidan o'rganilganligini izohlab bering.	9. Lotin grafikasiga asoslangan o'zbek yozuvi, uning qo'llanilish bosqichlari va afzalliklari haqida ma'lumot bering.	9. Krill alifbosiga asoslangan o'zbek yozuvining qo'llanilgan davri va uning kirib kelish tarixi haqida gapiring.
10.		10. Yozuv haqida umumiy ma'lumot bering: (Tayanch tushunchalar: davrlashtirish, piktografik, ediografik, fonografik)	10. Yozuvning paydo bo'lish tarixi va uning shakllanishini bayon qiling.	10. O'zbek yozuvining XX asr tarixini to'rt davrga bo'lib izohlab bering?	10. Yozuv turlari haqida ma'lumot bering?	10. O'zbek yozuvi tarixi, o'zbek xalqi tarixi davomida murojaat qilgan yozuvlar haqida ma'lumot bering.

		)				
11.	Krill va lotin yozuvi asosidagi o'zbek alifbolari	11. Krill va lotin alifbosi haqida ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar: lotin yozuvi, krill yozuvi)	12. Lotin grafikasiga asoslangan o'zbek yozuvi, uning qo'llanilish bosqichlari va afzalliklari haqida ma'lumot bering.	11. Krill alifbosiga asoslangan o'zbek yozuvining qo'llanilgan davri va uning kirib kelish tarixi haqida gapiring	11. Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi va unga o'tish sabablari haqida bayon qiling.	11. Krill va lotin yozuvi asosidagi o'zbek alifbolarning farqlarini izohlab bering.
12.		12. Krill va lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi haqida yozib, ulardagi o'zgarishlar haqida ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar: lotin, krill yozuv)	12. "Lotin alifbosiga asoslangan yangi o'zbek yozuvi to'g'risida"gi Qonuni va shu alifboning milliy o'zbek tili talaffuziga mosligini izohlab bering.	12. Hozirda dunyo miqyosida qo'llanayotgan yozuvlar haqida ma'lumot bering.	12. O'zbek xalqi foydalanilgan yozuvlar haqida ma'lumot bering?	12. "Lotin alifbosiga asoslangan yangi o'zbek yozuvi to'g'risida"gi Qonuni va shu alifboning milliy o'zbek tili talaffuziga mosligini izohlab bering.
13.	O'zbek tili imlosining nazariy asoslari va tamoyillari	13. O'zbek tili imlo qoidalari haqida umumiy ma'lumot bering (Tayanch tushunchalar: qonun, lug'at, harflar imlosi)	13. Asos va qo'shimchalar imlosini izohlang.	13. Qo'shib yoziladigan so'zlar haqida ma'lumot bering.	13. Chiziqcha bilan yozish haqida to'liq ma'lumot bering.	13. Ajratib yozish qoidalari haqida to'liq ma'lumot bering.
14.		14. Harflar imlosi haqida ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar: unli harflar, undosh harflar)	14. Bosh harflar imlosi haqida ma'lumot bering)	14. Bo'g'inga ko'chirish va bo'g'inga ajratish qoidalari farqini izohlang.	14. O'zbek tili imlosining nazariy asoslar va tamoyillari haqida ma'lumot bering.	14. Imlo qoidalariga amal qilmaslik yoki zid holatlar haqida ma'lumot bering.
15.	Fonetik, morfologiya, shakliy yozuv tamoyillari. Fonetik me'yor va uning o'ziga xosliklari.	15. Orfografik tamoyillari haqida ma'lumot bering? (Tayanch tushunchalar; fonetik, morfologik....)	15. Fonetik yozuv tamoyili. Fonetik me'yor va uning o'ziga xosliklari haqida ma'lumot bering?	15. Morfologik me'yor va uning o'ziga xosliklari haqida ma'lumot bering.	15. Shakliy yozuv va uning o'ziga xosliklari haqida ma'lumot bering?	15. Orfografiyaning o'zbek adabiy tilida tutgan o'rni haqida ma'lumot bering?
16.		16. Fonetik yozuv	16. Orfografik	17. Fonetik,	16. Shakliy, tarixiy,	16. Morfologik

		tamoyili. Fonetik me'yor va uning o'ziga xosliklari haqida ma'lumot bering?	tamoyillar(Tayanch tushunchalar: fonetik, morfologik, shakliy)	morfologik, leksik tamoyillar haqida ma'lumot bering.	farqlash tamoyillari haqida ma'lumot bering.	me'yor va uning o'ziga xosliklari haqida ma'lumot bering.
17.	O'zbek tilining asosiy imlo qoidalarini. Yangi imlo qoidalarining qabul qilinishi va ularning bo'lim va boblari bilan tanishish	17. O'zbek tili imlo qoidalarini haqida umumiy ma'lumot bering (Tayanch tushunchalar: qonun, lug'at, harflar imlosi)	17. Asos va qo'shimchalar imlosini izohlang.	17. Qo'shib yoziladigan so'zlar haqida ma'lumot bering.	17. Bo'g'inga ko'chirish va bo'g'inga ajratish qoidalarini farqini izohlang.	17. Imlo qoidalariga amal qilmaslik yoki zid holatlar haqida ma'lumot bering.
18.		18. . Harflar imlosi haqida ma'lumot bering.(Tayanch tushunchalar: unli harflar, undosh harflar)	18. Yangi imlo qoidalarining qabul qilinishi va ularning bo'lim va boblari haqida bayon qiling.	18.Qo'shib, ajratib yozish qoidalarini misollar bilan tushuntiring.	18. Bosh harflar imlosi haqida to'liq ma'lumot bering.	18. Bo'g'in va urg'u haqida ma'lumot bering?
19.		19. O'zbek adabiy tilining orfoepik me'yorlari haqida ma'lumot bering.(Tayanch so'zlar: me'yor, orfoepiya).	19. Og'zaki va yozma nutq shakllari haqida ma'lumot bering?	19.O'zbek adabiy tilida uchraydigan orfoepik hodisalar va ularning turlari haqida ma'lumot bering.	19. O'zlashma so'zlar talaffuzi va imloga ta'sir qilishi haqida ma'lumot bering.	19. Orfoepik hodisalarga uchrashi mumkin bo'lgan 50 ta so'z yozing va tahlil qiling?
20.	O'zbek adabiy tilining orfoepik me'yorlari	19. O'zbek adabiy tilining orfoepik me'yorlari haqida ma'lumot bering.(Tayanch so'zlar: me'yor, orfoepiya).	20. O'zbek adabiy tilida uchraydigan orfoepik hodisalar va ularning turlari haqida ma'lumot bering.	20. 19. O'zlashma so'zlar talaffuzi va imloga ta'sir qilishi haqida ma'lumot bering.	20 Orfoepik hodisalarga uchrashi mumkin bo'lgan 50 ta so'z yozing va tahlil qiling?	20. . Og'zaki va yozma nutq shakllari haqida ma'lumot bering?
21.	Imlo jarayonida punktuatsion qoidalarga amal qilish	20. Punktuatsiya haqida umumiy ma'lumot bering. (Tayanch	21.Tinish belgilari va ularning qo'llanilishi haqida ma'lumot bering.	21.Punktuatsiya-tinish belgilarining asosiy imlo qoidalarini bayon qiling.	21. Qaysi olimlar tomonidan tinish belgilari o'rganilganligini	21. Tinish belgilarining gap oxirida, gap ichida kelishi va ularning ahamiyatini yozing.

		tushunchalari: tinish belgilari)			izohlab bering ?	
22.		22. Ko‘chirma gapli qo‘shma gaplarda qanday tinish belgilari qo‘llaniladi va qanday holatda yoritib bering.(Tayanch tushunchala:qo‘sh tiroq,ikki nuqta, vergul...)	22. Ikki nuqta, nuqtali vergul, chiziqcha, vergul tinish belgilari qo‘llanilishini haqida ma’lumot bering?	22. Nuqta, so‘roq, qavs,ko‘p nuqta, undov tinish belgilarini qo‘llanilishini misollar bilan izohlab bering?	22. Matn tuzing. Mazmunan bog‘lansin,barcha tinish belgilar qo‘llab yozing?	22. Tinish belgilarining matn mazmuniga qanday ta’sir etishini misollar bilan bayon qiling?
23.	Unli va undosh Fonemalar paradigmasi	23. Unli harflar va ularning o‘rganilishi haqida ma’lumot bering. (Tayanch tushunchalar: Singormanizm, unlilar old va orqa qator)	23. Undoshlarning jarangli va jarangsizligi, sonor tovushlar haqida ma’lumot bering?	23. Bo‘g‘in hosil bo‘lishida unlilarning ahamiyati haqida ma’lumot bering?	23. Urg‘u qo‘yilishida unlilarning ahamiyati haqida bayon qiling?	23. Unli va undosh tovishlarning nutqiy ahamiyati haqida ma’lumot bering?
24.		24.Undosh harflar va ularning o‘rganilishi haqida ma’lumot bering. (Tayanch tushunchalar: Undosh, ..Hosil bo‘lish o‘rni, usuli;)	25. Unli tovushlar imlosiga oid qoidalarni yozma matnda qo‘llanishi haqida ma’lumot bering.	24. Undosh tovushlar imlosiga oid qoidalarni yozma matnda qo‘llanilishi haqida ma’lumot bering.	24. Unli tovushlar, ularning lug‘at va matda namoyon bo‘lishi haqida izoh bering?	24. Undosh tovushlar, ularning lug‘at va matnda namoyon bo‘lishi haqida ma’lumot bering?
25.	Orfografiyaning o‘zbek adabiy tilida tutgan o‘rni (Mustaqil ta’lim topshiriqlaridan)	25. Orfografiya haqida umumiy ma’lumot bering. (Tayanch tushunchalar: Orfografiya to‘g‘ri yozuv)	25. Orfografik prinsiplar haqida ma’lumot bering?	25. Logografima nima ekanligini izohlab bering?	25. Prosodemografemalar ni to‘liq yoritib bering?.	25. Orfografiya nima? U grafikadan qanday farqlanadi?
26.		26. Orfografik tamoyillar haqida ma’lumot bering.	26. Orfografiyaning adabiy tilda tutgan o‘rni haqida ma’lumot bering	26. Fonetik tamoyillarni misollar bilan tushuntirib	26. Morfologik tamoyilni misollar bilan izohlab bering.	26. Shakliy tamoyilni misollar bilan tushuntiring.

		(Tayanch tushunchalar Morfologik, fonetik)		bering.		
27.		27. Fonetika haqida umumiy ma'lumot bering. (Tayanch so'zlar: obykti, maqsad va vazifalari)	27. Urg'u so'z oxirida tushmaydigan holatlarni bayon qiling.	27.Bo'g'in va uning turlari haqida ma'lumot bering.	27. Bo'g'inning ahamiyati va uning tiplarini izohlang?	27. Bo'g'in ajratish bo'g'inga ko'chirishning farqli tomonlarini asoslab bering?
28.	Fonetika. Bo'g'in va urg'u	28.Fonetik birliklar til tizimida qanday vazifalarni bajaradi.(Tayanch tushunchalar: Shakllantiruvchi, tanishtiruvchi,)	28. Fonetikaning to'rt aspekti haqida ma'lumot bering?	28. Fonetika tilning moddiy(substansial) sathi xususida ma'lumot bering?	28. Fonetikaning bo'limlarini sanab, izohlab bering?	28. Urg'u va uning turlari haqida ma'lumot bering.
29.	Fonetika va Fonologiya haqida ma'lumot.	29. Fonetika va fonologiya haqida umumiy ma'lumot bering,	29. Fonemalarning variantlashuvi haqida ma'lumot bering?	29. Transkripsiya haqida ma'lumot bering?	29. Fon va fonemaning bir-biridan farqini izohlang/	29. Fonetika bo'yicha ish olib brogan tilshunos olimlar haqida ma'lumot

						bering?
30.		30. Asosiy fonetik birliklar haqida ma'lumot bering. (Tayanch tushunchalar: fraza, takt, bo'g'in, nutq tovushlari)	30. Akkomodatsiya, Assimilyatsiya, Dissimilyatsiya nima ekanligini izohlab bering?	30. Proteza, Epenteza, Epet eza haqida misollar bilan ma'lumot bering?	30. Sinerezis, Reduksiya, Eliziya haqida misollar bilan ma'lumot bering	30. Fonologiya nazariyalari haqida ma'lumot bering?